

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 29. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr.182/2017), kuru iesniegusi [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmo daļu un 17.² panta pirmās daļas 4. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam un par spēkā neesošu attiecībā pret Pieteikuma iesniedzēju no šo tiesību normu pieņemšanas brīža;

1.2. atzīt Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punktu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 106. panta pirmajam teikumam un par spēkā neesošu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju no šīs tiesību normas pieņemšanas brīža.

2. Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa noteic, ka pēc iecelšanas amatā administrators reizi divos gados, skaitot no amatā iecelšanas dienas vai iepriekšējā kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas dienas, kārto kvalifikācijas eksāmenu.

Minētā likuma 17.² panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka maksātnespējas administrācijas direktors ar lēmumu atceļ administratoru no amata citstarp gadījumā, ja administrators nepamatoti nav kārtojis kvalifikācijas eksāmenu vai, kārtojot atkārtotu kvalifikācijas eksāmenu, saņēmis negatīvu vērtējumu.

Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts savukārt noteic: “Administratoriem, kuriem sertifikāti izsniegti saskaņā ar šā likuma regulējumu, kas bija spēkā līdz dienai, kad stājās spēkā grozījumi par kvalifikācijas eksāmena kārtošanu un administratora iecelšanu amatā, un kuru sertifikāti ir derīgi šo grozījumu spēkā stāšanās dienā, ir tiesības pildīt administratora pienākumus, pamatojoties uz izsniegto sertifikātu. Pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām administratoram ir pienākums kārto kvalifikācijas eksāmenu tuvākajā tā rīkošanas reizē. Ja administrators kvalifikācijas eksāmenu nekārto vai kārto, bet saņem negatīvu vērtējumu, viņš zaudē tiesības pildīt administratora pienākumus.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā minētais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

5.1. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka ir maksātnespējas administratore kopš (datums), kad viņai izsniegts sertifikāts par tiesībām veikt maksātnespējas procesa administratora pienākumus. Pieteikuma iesniedzējas darbībā nekad neesot konstatēti būtiski pārkāpumi un viņa nav tikusi atcelta no viņas administrētā maksātnespējas procesa. Ar biedrības “Latvijas Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija” (datums) lēmumu Pieteikuma iesniedzējai atkārtoti izsniegts administratora sertifikāts, nosakot tā darbības termiņu līdz (datums). (datums) Pieteikuma iesniedzēja kārtojusi kvalifikācijas eksāmenu. Ar Maksātnespējas administrācijas (datums) lēmumu nolemts izbeigt Pieteikuma iesniedzējai izsniegtā sertifikāta darbību, jo viņa kvalifikācijas eksāmenā ieguvusi negatīvu vērtējumu. Pieteikuma iesniedzēja lūgusi

Maksātnespējas administrācijai iespēju kārtot eksāmenu atkārtoti, taču administrācija to liegusi.

Savu pamattiesību aizskārumu Pieteikuma iesniedzēja nesaskata apstākļi, ka viņai ar likumu noteikts pienākums kārtot kvalifikācijas eksāmenu. Pamattiesību aizskārumu viņa saskata apstākļi, ka Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmajā daļā un 17.² panta pirmās daļas 4. punktā noteiktais termiņš, kurā administratoram jākārtot kvalifikācijas eksāmens, ir nesamērīgi īss un neatbilstošs tiesiskās vienlīdzības principam. Savukārt šā likuma pārejas noteikumu 35. punktā paredzētais regulējums neatbilst vienlīdzības principam, jo kā nākotnē sagaidāms aizskārumš nesamērīgi ierobežo Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 1., 91. un 106. pantā noteiktās tiesības. Proti, kvalifikācijas eksāmena kārtošana reizi divos gados esot nesamērīgi bieža un, tā kā Pieteikuma iesniedzēja nav nokārtojusi kvalifikācijas eksāmenu vienā reizē, viņai būšot jāzaudē maksātnespējas administratora amats. Turpretim Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa paredzot divas eksāmena kārtošanas reizes.

5.2. Maksātnespējas likuma 2016. gada 22. decembra grozījumi, ar kuriem pieņemtas apstrīdētās normas, atbilstoši to anotācijai paredz citstarp mainīt esošo administratoru “ienākšanas profesijā” kārtību. Tie paredz veikt administratoru profesijas reformu, nododot viņu kvalifikācijas pārbaudes funkciju valstij, paredzot arī stingrākas prasības administratoru kvalifikācijai, reputācijai un profesionalitātei, tostarp ieviešot regulāru administratoru eksamināciju. Eksaminācijas kārtībā tiek novērsta vienas institūcijas ietekme uz eksaminācijas komisijas sastāvu. Anotācijā arī norādīts, ka grozījumi pārejas noteikumos citstarp nodrošina personu tiesisko palāvību, paredzot pakāpenisku regulējuma piemērošanas uzsākšanu, tostarp tie paredz, ka administratoriem izsniegtie sertifikāti ir derīgi līdz tajā norādītā termiņa beigām un līdz nākamā tuvākā kvalifikācijas eksāmena rezultātu paziņošanai, un pēc sekmīgi nokārtota kvalifikācijas eksāmena tie nosaka administratora iecelšanu amatā.

Tādējādi ar grozījumiem tiek mainīta administratoru eksaminācijas kārtība, mainot gan administratoru ienākšanas profesijā eksamināciju, gan paredzot

eksamināciju kā vienu no līdzekļiem administratoru darbības profesijā uzraudzībai.

Tā kā Pieteikuma iesniedzēja atbilstoši jaunajai eksaminācijas kārtībai nav iecelta administratora amatā, attiecībā uz viņu netiek piemērotas normas, kas paredz regulāru eksamināciju pēc administratora iecelšanas amatā atbilstoši jaunajai eksaminācijas kārtībai – Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa un 17.² panta pirmās daļas 4. punkts.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. punktā norādītais prasījums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

5.3. Attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju ir piemērota pārejas noteikumu norma, kas paredz īpašu kārtību sertificētiem administratoriem ienākt profesijā pēc jaunās eksaminācijas kārtības, – Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts.

Ņemot vērā minēto, Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā par Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkta (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes normām, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikumā pamatots, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vērsties pret to, ka atbilstoši apstrīdētajai normai gadījumā, ja kvalifikācijas eksāmenā saņemts negatīvs vērtējums, Pieteikuma iesniedzēja zaudē tiesības pildīt administratora pienākumus bez tiesībām atkārtoti kārtot kvalifikācijas eksāmenu.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka, ka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem

tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no dienas, kad Maksātnespējas administrācija pieņēmusi lēmumu, ar kuru konstatēts, ka Pieteikuma iesniedzēja kvalifikācijas eksāmenā saņēmusi negatīvu vērtējumu un nolemts izbeigt viņas administratora sertifikāta darbību – no (datums). Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. punktā minētais prasījums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja lūgusi izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantā garantētajam vienlīdzības principam. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma, paredzot tikai vienu kvalifikācijas eksāmena kārtošanas reizi, nostāda viņu nevienlīdzīgā situācijā iepretim personām, kas atbilstoši Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmajai daļai kvalifikācijas eksāmenu var kārtot atkārtoti.

Izvērtējot normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, noskaidro: pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Nosakot atšķirīgu attieksmi, samērīguma princips ir ievērots, ja: 1) likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko no atšķirīgās attieksmes iegūst

sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-29-01 16. punktu*).

Apstrīdētā norma paredz administratora ienākšanu profesijā atbilstoši jaunajām maksātnespējas administratora amata prasībām. Atbilstoši Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 37. punktam administratora, kuram 2016. gada 22. decembra grozījumu spēkā stāšanās laikā bija derīgs maksātnespējas administratora sertifikāts, iecelšana amatā notiek pēc kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas. Apstrīdētā norma paredz kārtību, kādā šīs personas izpilda ar 2016. gada 22. decembra grozījumiem noteiktās maksātnespējas administratora iecelšanas amatā prasības (*sk. Maksātnespējas likuma 13. un 13.¹ pantu*). Savukārt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa paredz regulāru eksamināciju pēc administratora iecelšanas amatā.

Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka personas, uz kurām attiecas apstrīdētā norma, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar personām, uz kurām attiecas Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.2. Pieteikuma iesniedzēja lūdz vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības saglabāt esošo nodarbošanos var tikt ierobežotas, taču Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai: 1) tas ir noteikts ar likumu; 2) tam ir leģitīms mērķis; 3) tas ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu*). Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai: 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja apstrīdētās normas radīto Satversmes 106. panta pirmā teikuma pārkāpumu pamatā saskata apstākli, ka viņa ir pakļauta regulārai kvalifikācijas eksāmena kārtošanai. Kā jau minēts iepriekš, apstrīdētā norma paredz tikai pāreju uz Maksātspējas likuma 13. panta pirmās daļas 5. punktā noteiktās amata prasības izpildi, bet 16.² panta pirmajā daļā noteiktā kārtējā eksaminācijas kārtība uz Pieteikuma iesniedzēju pirms amata prasību kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas vēl nav attiecināma. Par tieši apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 106. pantam vien vispārīgi norādīts, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir vēl smagāks, jo paredz, ka administrators zaudē jau pēc vienas reizes, kad saņēmis nesekmīgu vērtējumu kvalifikācijas eksāmenā.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 106. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja lūdz vērtēt arī apstrīdētās normas atbilstību no Satversmes izrietošajam tiesiskās paļāvības principam. Pieteikuma iesniedzējai, ņemot vērā, ka likumdevējs ilgstoši noteicis vienveidīgu atkārtotās administratora amata tiesību ieguves procedūru, esot radusies tiesiskā paļāvība, ka amata tiesības tiks pagarinātas, pārbaudot vienīgi to, vai administratora darbība atbilst normatīvo aktu prasībām un vai veikti nepieciešamie kvalifikācijas celšanas pasākumi.

Satversmes tiesa, vērtējot, vai ir pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, noskaidro: 1) vai personai bija tiesības paļauties uz to, ka tiesiskais regulējums netiks mainīts; 2) vai šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota; 3) vai likumdevējs, atkāpjoties no iepriekšējā tiesiskā regulējuma, bija paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 24. punktu*).

Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, vai konkrētajā gadījumā personas paļaušanās uz tiesiskā regulējuma nemainīgumu bijusi saprātīga un pamatota. Pieteikuma iesniedzēja vien vispārīgi norādījusi, ka, izdarot izvēli par stāšanos maksātspējas administratora amatā, viņai nebija pamata uzskatīt, ka viņa no šā amata vēlāk varētu tikt atcelta pat tad, ja nebūs

pieļāvusi nekādus pārkāpumus savā amata pienākumu pildīšanā. Taču šādas vispārīgas norādes nav atzīstamas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Turklāt pieteikumā nav arī pamatots, vai ar apstrīdēto normu paredzētā pārejas kārtība nenovērš tiesiskās paļāvības principa iespējamo pārkāpumu.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 182/2017).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 4. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš